

nega intelektualca v Franciji ali Španiji – in najbliže definiciji antiintelektualca-antisemita (pravzaprav je paradigma tega drugega).

Everdell jasno prikaže, kako so na Dunaju na začetku 20. stoletja še vedno preganjali razsvetljenstvo, povzdigovali pa pozitivizem in scientizem, kako so ušli celo imigranti in kako se je tu »kultura devetnajstega stoletja nenehno vmešavala v življenje ljudi z nerazumevanjem idej 20. stoletja. Modernizem se je tu nenehno boril za rojstvo, toda da bi razumeli, kaj modernizem ni bil, da bi razumeli, kaj je nadomestil in proti čemu se je boril, je treba preiskati Dunaj.« (ibid.) Zadnje, lahko bi rekli, velja tudi za dunajske intelektualce in intelektualno: da bi razumeli, kaj vse v srednjeevropskem prostoru intelektualci ni, je treba pregledati dunajski vplivni prostor in razumeti, kaj se je postavilo na njegovo mesto. Tu je namreč domicil partikularnega antiintelektualnega (obene, kar smo že navedli, antisemitskega in antimodernističnega) modela, ki se je pod skupnim žezlom Habsburžanov prijel v večini srednjeevropskih krajev.

Dunajska kulturna matrica, kakor jo opredeljuje Everdell, je bila do take mere naturalizirana, da je postala najpomembnejši del identitete ljudstev oz. narodov, ki so kot nacionalne države ali deli teh držav od pokojne dvojne monarhije podedovali večino redundantne ideološke prtljage, od bidermajerskega okusa pa do klerikalizma in še kaj – z izjemo Češke in v veliko manjši meri Trsta, brez dejanske udeležbe v evropskem kulturnem in intelektualnem življenju. Matrica je ostala kriterij resničnosti v kulturi (saj je bilo več kriterijev le na ravni utvar, ne pa tudi na ravni družbene stvarnosti, te utvare so danes dodatno zavarovane ob jezikovnih mejah še državnimi mejami) malone v vsakem oziru revne progeneriture.

V provincah, v katerih so govorili nenemške in nemadžarske jezike, je bilo pod cerkvenim nadzorom sproženo vzpostavljanje jezikovnih skupnosti, kar naj bi blokiralo kroženje informacij o dogajanju po svetu in s tem kontaminacijo z revolucionarnimi ideologijami, česar pri jezikovno homogeni populaciji ne bi bilo mogoče doseči (o tem procesu gl. Rotar, 2004a; 2005/2006; 2007b). Zamisel o »narodu«, konfiniranim v kmečki stan, katere najvidnejši zastopnik na Kranjskem in v drugih deloma slovensko govorečih okoljih je bil Anton Martin Slomšek, je avtentičen produkt Kopitarjeve, se pravi skupne Metternichove in papeške politike tistega časa (gl. Rotar, 2005/2006). Šlo je za vzpostavljanje kulturne, socialne in politične neprepustnosti jezikovnih skupin. Posledice te politike razdiranja teritorialnih družb lahko razvrstimo v štiri skupine, in sicer: